

PETR EBEN

MUSICA DOMINICALIS

ORGANO

(1958)

Revidované vydání s interpretačními poznámkami prof. Jana Hory.
Revidierte Ausgabe mit Interpretationsanmerkungen von Prof. Jan Hora.
Revised edition with notes on interpretation by prof. Jan Hora.

EDITIO BÄRENREITER PRAHA

Ať už se člověk nachází na kterémkoliv místě, v jakémkoliv čase a lhostejno v jaké životní situaci, je neděle dnem, v němž činnost naplňující dny všední ustává, aby uvolnila prostor projevům lidského, na časové organizaci světa nezávislého ducha. Proto mu také přísluší slavnostní tón, hudba nevšední, povznášející, v mnohém výjimečná. *Musica dominicalis* Petra Ebena rozehrává královský nástroj do celé šířky jeho barevné nádhery a naplňuje prostor, ve kterém zní, slavnostním leskem a atmosférou, jež může v nitru člověka trvat stále, bez ohledu na plynoucí čas.

První dvě věty, *Fantasia I* a *Fantasia II*, jsou spjaty společným tématem, které je v první z nich základem variačního zpracování, ve druhé se připojuje ke dvěma jiným v mohutnou gradační klenbu. Další věta, kterou charakterizuje ostinátní rytmický pohyb, je inspirována vidinou dávných bitev. Na tento symbolický obraz navazuje věta poslední, dovršující celou skladbu. Hlavní téma sonátové formy se ozve jako trubková fanfára do vzdálené vřavy basové figurace: svolávání živých po bitvě. Význam tohoto sugestivního obrazu autor chápe jako alarm všech kladných stránek lidské osobnosti – další průběh vede k vítěznému závěru.

Petr Eben (22. 1. 1929 – 24. 10. 2007) absolvoval skladbu na pražské AMU u Pavla Bořkovce a klavír u Františka Raucha. Už za svých studií na sebe upozornil komorními a vokálními skladbami, zejména cyklem *Šestero písní milostných* na středověké texty (1951). Eben je skladatelem velice plodným; z jeho početné a mnohostranné tvorby připomínáme *Krajiny patmoské* pro varhany a bicí nástroje, *Laudes* (taktéž pro varhany), varhanní cykly *Faust* a *Job*, množství skladeb pro klavír, dále díla komorní, instrumentální, písně a četná díla z oblasti duchovní hudby. *Musica dominicalis* pro varhany (známá též jako *Nedělní hudba*) vznikla v roce 1958 a o rok později byla poprvé provedena Milanem Šlechtou. Toto vydání revidoval a poznámkami k interpretaci opatřil prof. Jan Hora.

Gleich wo man sich gerade aufhält, selbst in schwierigsten Lebenssituationen, Sonntags ruht die Arbeit und der menschliche Geist kommt unabhängig vom Zeitlauf dieser Welt zu Wort. So wird der Sonntag zu einem besonderen Tag, einem Tag mit feierlichem Ton erhabener Musik: Orgelmusik. Petr Ebens *Musica dominicalis* läßt das königliche Instrument in all seiner Farbenpracht ertönen und füllt den Raum mit festlichem Glanz, einer Atmosphäre, die der Mensch verinnerlicht und die lange noch nachwirkt.

Die ersten zwei Sätze der *Musica dominicalis*, *Fantasia I* und *Fantasia II*, sind thematisch verwandt. Im ersten Satz bildet das Thema die Basis für Variationen, im folgenden tritt es zu zwei weiteren und wächst zu einem mächtigen Klanggewölbe. Die Vision längst ausgekämpfter Schlachten wurde zur Inspiration für den dritten Satz, auf einer ostinaten rhythmischen Bewegung basierend. An dieses symbolische Bild knüpft der letzte sonatische, die ganze Komposition krönende Satz mit einem fanfarenartigen Hauptthema an, kündigt die Baßfiguration von fernem Schlachtengetümmel als Sammelruf der Überlebenden danach. Dieses suggestive Bild faßt der Komponist als eine Art Signal aller positiven Kräfte menschlicher Persönlichkeit auf – der Satz führt sie zu einem siegreichen Abschluss.

Petr Eben (22. 1. 1929 – 24. 10. 2007) studierte an der Prager Akademie der musischen Künste (AMU) bei Pavel Bořkovec Komposition und František Rauch Klavier. Bereits während seiner Studienzeit errang er mit seinen Kammer- und Vokalkompositionen, insbesondere dem Zyklus *Sechs Minnelieder* auf mittelalterliche Texte (1951) große Anerkennung. Aus seinem umfangreichen, vielseitigen Œuvre ragen auf besondere Weise *Die Landschaften von Patmos* für Orgel und Schlagwerk, *Laudes per organo*, die Orgelzyklen *Faust* und *Hiob*, zahlreiche Klavier-, Kammermusik- und andere Instrumentalkompositionen, Lieder sowie viele Werke aus dem Gebiet der geistlichen Musik hervor. Die *Musica dominicalis* (auch als *Sonntagsmusik* bekannt) für Orgel entstand 1958 und fand 1959 in der Interpretation von Milan Šlechta ihre Uraufführung. Die vorliegende Ausgabe revidierte Prof. Jan Hora, der sie gleichermaßen mit Interpretationsanweisungen versah.

The world turns, seasons evolve... no matter the time, no matter the place and no matter the life situation man may find himself in, Sunday is the time when everyday activities come temporarily to a halt and the human spirit flourishes. For this reason, it is the day in which a festive atmosphere as well as uplifting, extraordinary music is highly appropriate. *Musica dominicalis* by Petr Eben exploits the full range of the colourful splendour of the 'royal instrument' and its sound fills the space with a stunning beauty and brilliance, which will go on living in one's heart regardless of the passage of time.

The first two movements, *Fantasia I* and *Fantasia II*, are joined together by a theme which in the first movement forms the basis for variations and, in the second movement, culminates with two other themes, in a powerful gradual vault. The next movement, marked by an ostinato rhythmic motion, draws its inspiration from a vision of ancient battles. This symbolic image is also taken up in the last movement, rounding off the composition. The main theme of the sonata form is sounded as a trumpet fanfare against a distant din of bass figuration, symbolising the summoning of survivors after the battle. The composer conceived this suggestive image as an awakening of the positive aspects of human nature – further development leads to a victorious conclusion.

Petr Eben (22 January 1929 – 24 October 2007) studied composition and piano (with Pavel Bořkovec and František Rauch, respectively) at the Academy of Arts in Prague. During his studies, he attracted notice with his chamber and vocal compositions, especially with the cycle *Six Love Songs*, based on medieval texts (1951). Eben's output is substantial and remarkably versatile; it includes *Landscapes of Patmos* for organ and percussion, *Laudes* (also for organ), organ cycles *Faust* and *Job*, a number of compositions for piano, chamber works, instrumental pieces, songs and sacred compositions. *Musica dominicalis* for organ (known also as *Sunday Music*) was written in 1958 and it was premiered a year later by Milan Šlechta. This edition has been revised and supplemented with notes on interpretation by prof. Jan Hora

Lukáš Petřvalský
Übersetzt von Torsten Fuchs
English translation by Karla Hájková

POZNÁMKA K INTERPRETACI

První a dodnes z celého varhanního díla Petra Ebena nejhranější cyklus *Musica dominicalis* (známý též jako *Nedělní hudba*) neobsahuje v notovém zápise přímé návody k rejstříkování, ačkoliv skladatel sám varhanní hru ovládá. Ty jsou podrobněji uvedeny až v následujícím cyklu *Laudes* (1964) a v dalších varhanních skladbách. Po dohodě s autorem byl pro toto vydání doplněn návrh rejstříkování některých míst, která vyžadují výraznější zvukově barevné vypracování, dále bylo nepatrně pozměněno frázování a částečně odstraněna původně předepsaná plynulá crescenda, u varhan zřídka logicky proveditelná, ve prospěch terasovitěho stupňování. Eben počítá s nástrojem s minimálně třemi manuály, z nichž I. manuál je hlavní. Základem přesvědčivého zvukového vypracování díla je především co nejpečlivější dodržení a odstínění skladatelem velmi podrobně vypracované dynamiky ve stupních *pp*, *p*, *mp*, *mf*, *poco f*, *f*, *più f*, *ff*, *fff*, *Tutti*. Optimálním vyřešením dynamických proporcí zřetelně vynikne dokonale velkorysá stavba této dnes již klasické varhanní skladby uplynulého století.

ANMERKUNGEN ZUR INTERPRETATION

Das Autograph zur *Musica dominicalis* (ursprünglicher Titel *Sonntagsmusik*), des ersten und im Konzertsaal am häufigsten gespielten Orgelzyklus von Petr Eben, enthält keine verbindlichen Registrieranweisungen. Erst in späteren Orgelwerken, wie z.B. dem Zyklus *Laudes* (1964) finden sich derartige handschriftliche Eintragungen des Komponisten. Für solche Abschnitte, die besonders ausdrucksstark und dynamisch differenziert zu interpretieren sind, fügte der Herausgeber vorliegender Ausgabe der *Musica dominicalis* einvernehmlich mit dem Komponisten diesbezügliche Anregungen ein. Außerdem wurden Phrasierungen geringfügig modifiziert und ursprünglich vorgeschriebene, nicht orgelgemäße Crescendi durch Terrassendynamik ersetzt. Der Komponist empfiehlt eine dreimanualige Orgel, wobei das unterste Manual möglichst an das Hauptwerk zu koppeln ist. Die nunmehr ausführlich ausgearbeiteten dynamischen Anweisungen vom *pp* bis zum *fff* und *Tutti* garantieren bei konsequentem Einsatz aller Mittel eine überzeugende Interpretation des Werkes. Auf dieser Grundlage kann sich die großzügige und an Vollkommenheit grenzende Komposition frei entfalten. Sie zählt bereits zu den Klassikern der Orgelliteratur des vergangenen Jahrhunderts.

NOTES ON INTERPRETATION

Musica dominicalis (*Sunday Music*), the first, and so far, the most performed cycle of the organ output by Petr Eben, does not have any direct instructions for registration incorporated in its notation despite the fact that the composer is well versed in organ playing. Such instructions are first included in detail in the next cycle *Laudes* (1964) and in subsequent organ compositions. By agreement with the composer a proposal for the registration of some passages, which require a more pronounced elaboration in colours of the sound, has been added for this edition. Furthermore, the phrasing has been slightly altered and the originally prescribed continuous crescendos, seldom logically attainable on organ, have been partly replaced by a terrace-like gradation. Eben counts on an instrument with at least three manuals, of which the first manual is the grand organ. A convincing elaboration of the sound of the composition should be based on a scrupulous adherence to and the shading of the dynamics, fully worked out by the composer in degrees of *pp*, *p*, *mp*, *mf*, *poco f*, *f*, *più f*, *ff*, *fff*, *Tutti*. By the optimum solving of dynamic proportions, the perfectly grand structure of this, by now, present day, classic organ composition of the past century will distinctly stand out.

Jan Hora

© by Editio Bärenreiter Praha

Fantasia I	1
Fantasia II	12
Moto ostinato	23
Finale	33

Durata ca 31'